1893 80 років 1973 Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
(201) 434-0237
(201) 434-0807
УНСоюзу: (201) 451-2200
Тел. з Ню Йорку:
(212) BArcly 7-4125
УНСоюзу: (212) 227-5250

РІК LXXXI. Ч. 1. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СЕРЕДА, 2-го СІЧНЯ (JANUARY) 1974 No. 1. VOL. LXXXI.

ФЕДЕРАЛЬНЕ ЕНЕРҐЕТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ДІЄ ПРОТИ НАГРОМАДЖУВАННЯ ПАЛЬНОГО

Вашингтон. — У неділю, 30-го грудня 1973-го року, Федеральне Енерґетичне Управління видало розпорядження проти нагромаджування пального, заявляючи, що таке нагромаджування робить теперішню енерґетичну кризу ще серйознішою. Віллям Саймон, голова Федерального Енерґетичного Управління, повідомив, що працівники його аґенції перевірятимуть, чи деякі рафінерії, імпортери, гуртові та дрібні торгівці не нагромаджують „надмірні запаси нафтових продуктів". Він також сказав, що 1,000 працівників Федеральної Податкової Служби будуть впроваджувати в життя теперішні правила щодо приділів різного рода пального, а також ті, які почнуть діяти в половині січня.

З огляду на те, що під час Різдвяного „вікенду" деякі бензинові стації нелегально підвищували ціну на бензину. Саймон повідомив, що працівники Податкової Служби під час новорічного „вікенду" перевірятимуть ціни по окремих стаціях. Таким чином, бюра Податкової Служби були відкриті в суботу, неділю, понеділок і вівторок від 9-ої год. рано до 3-ої по пол. і в них можна було зголошувати всі скарги щодо нелеґальних підвишок на бензину. В багатьох випадках власники стацій були змушені обнизити ціни до попереднього рівня й сподіваються, що деякі з них будуть покликані до судової відповідальности. Їм грозить грош[...] [...]ара в сумі 2,500 доляр[...] за кожний раз, що продали бензину по нелеґальній ціні. У зв'язку з енерґетичною кризою, Диксі Лі Рей, голова Атомової Енерґет[...]ної Комісії, заявив, що число нещасливих випадків у фабриках, які вживають атомову енергію, набагато менше, ніж у фабриках, які вживають нафту та вугілля. Вона також сказала, що вживання атомової енергії не занечищує довкілля та закликала Уряд і приватні індустрії прискорити розбудову більшого числа фабрик, які вживали б атомову енергію.

НАУКОВО-ДОСЛІДЧИЙ ЦЕНТР УКРАЇНОЗНАВСТВА ВСТАНОВЛЕНО В ОТТАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Оттава, Канада. (Н. Н.) — Після 2-річної підготовчої праці в Оттавському Університеті повстав центр науково - дослідчої й студійної праці на солідній фінансовій основі. Центр оснований на фонді д-ра Надії й інж. Антона Івахнюків з Торонта. Ціллю центру, як сказано в офіційнім акті Оттавського Університету, є: 1) Наукові досліди над українською літературою, філологією, історією, політичними і соціологічними проблемами та української канадіяни; 2) Публікації наукових праць в українській, англійській й французькій мовах — у поданих ділянках; 3) Влаштування наукових конференцій й семінарів для обговорення питань у згаданих ділянках; 4) Призначення стипендій для студентів - адептів української науки, які приготовляють свої вижчі академічні ступні (M.A., Ph.D.) у згаданих дисциплінах. Ці стипендії вважається важливим вкладом у справу продовження і поширення української науки у західнім світі.

Для завідування працею центру, Оттавський Університет створив заряд, у склад якого ввійшли такі науковці: д-р Константин Біда, голова слов'янського департаменту; д-р Теофіль Кіс, професор у департаменті політичних наук; д-р Анатоль Романюк, професор у департаменті соціології; сен. д-р Павло Юзик, професор у департаменті історії. До заряду входить також представник адміністрації Отавського Університету. Заряд запляновує ряд наукових дослідів і в цій цілі запросить до співпраці науковців - спеціялістів у згаданих дисциплінах.

Центр створився в університеті, який має довгу традицію українознавчих студій й дослідів. На протязі останнього 20-ліття ряд студентів одержав свої наукові ступні, включно з докторатами в ділянках української літератури, філології та історії. Після одержання академічних ступнів (M.A., Ph.D.), вони заняли відповідні пости в канадських, американських та інших університетах.

Оттава із своїми трьома університетами є також великим центром бібліотек. Крім багатих бібліотек трьох університетів, у столиці Канади находяться також Канадська Національна Бібліотека, Національний Архів, Парляментарна і міністерські бібліотеки та архіви.

ВЕДЗНАЧЕНО ПРОФ. ЄВГЕНА ОНАЦЬКОГО

У зв'язку з недалеким 80-літтям (13 січня 1974 р.) проф. Євгена Онацького, нагороджено його почесною Грамотою Ради для Справ Культури при Секретаріяті СКВУ, за видатні заслуги для української культури. Видання грамоти зійшлося з Пленарною Сесією РСК і багато учасників Сесії підписалося на відвороті грамоти, з побажаннями многоліствія Уродинникові.

Між Головною Канцелярією УНС і „Свободою" наладнується співпраця на віддаль

Джерзі Сіті. — Як уже інформовано, минулого тижня перенесено Головну Канцелярію Українського Народного Союзу до нових приміщень на третьому поверсі новозбудованого могутнього власного 15-поверхового хмаросягу при 30 Монтгомері вулиці, при чому видавничий відділ УНС з редакцією, адміністрацією, друкарнею і книгарнею „Свободи" на кілька місяців залишиться в дотеперішніх приміщеннях при 81-83 Гренд вулиці. Хоча нові приміщення віддалені від дотеперішніх тільки малих 2 квартали, тим не менше тимчасова „сепарація" приміщень Головної Канцелярії і видавництва створювала можливість деяких утруднень з уваги на найтіснішу співпрацю та постійні зв'язки з усіми відділами УНСоюзу, від достави пошти починаючи, а на користуванні спільними картотеками та спільними машинами кінчаючи. Проте, вже перші дні виявили, що труднощів в цьому не буде, як з уваги на малу віддаль між двома приміщеннями, так і на відповідне наладнання постійного зв'язку, порозуміння і співпраці в нових обставинах.

ПРОГОЛОШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ УНСОЮЗУ

ОЦИМ ПОДАЄМО ДО ВІДОМА ГОЛОВНИХ ТА ВІДДІЛОВИХ УРЯДОВЦІВ І ВСІХ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩО

28-МА ЗВИЧАЙНА КОНВЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

відбудеться в місті

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Пенсильвенія
Marriott Motor Hotel, City Avenue & Monument Road
починаючи від 20-го травня 1974 року

Постанови статуту УНСоюзу щодо вибору делеґатів на конвенцію, кваліфікацій делеґатів, числа делеґатів з поодиноких Відділів і повновластей делеґатів є такі:

Вибір делеґатів і їх заступників має відбутися впродовж 60 днів від дня проголошення конвенції. Маючи на увазі, що конвенцію проголошено 2-го січня 1974 року, 60-денний реченець для вибору делеґатів і їх заступників скінчиться 3-го березня 1974 року.

Делеґатів і їх заступників, до яких управнений даний Відділ, вибирається на звичайних зборах членів Відділу. Наименування повинно відбутися зі залі, і всі кандидати повинні бути представлені членам перед голосуванням. Кандидат, чи кандидатка, який, чи які, одержали найбільшу кількість голосів, є обрані на делеґатів. Безпосередньо черговї за кількістю одержаних голосів кандидати мають бути заступниками делеґатів у рівній кількості обраних делеґатів. Кожна однакова кількість голосів щодо заступників повинна бути вирішена негайно ще одним голосуванням над відносними кандидатами. Кожний член має право на один голос на кожного делеґата, до якого управнений Відділ. Делеґати і їхні заступники мусять бути вибрані на цих самих звичайних зборах Відділу. Якщо делеґат не зможе взяти участи в конвенції, його місце займе заступник. Коли Відділ має більше делеґатів, місця перешкоджених займуть заступники по черзі кількости одержаних при виборі голосів.

На зборах можуть бути приявні і голосувати за делеґатів і їх заступників тільки повноправні члени УНСоюзу. Повноправним членом є такий член, що платить вкладки за своє забезпечення в УНСоюзі. Тим самим член, що відійшов на безплатне продовження або виплачене забезпечення, або є суспендований, не може бути присутній на зборах і не може голосувати. Повноправні члени можуть голосувати за делеґатів і їх заступників тільки в тому Відділі, в якому платять вкладки до Братського Фонду УНС.

Голосування за делеґатів і їх заступників має відбутися через піднесення рук, хібащо більшість приявних членів зажадає голосування бальотами. Неприявні не мають права голосувати.

Делеґатами і їх заступниками можуть бути вибрані тільки ті повноправні члени УНСоюзу, які мають всі кваліфікації на урядовців Відділу: є не менше як один рік членами УНСоюзу і не менше як шість місяців членами цього Відділу, що його мають заступати, до дня розпочаття конвенції, і в якому платять вкладки до Братського Фонду УНС, закінчили 21 рік життя, є українського походження і не є головними або відділовими урядовцями чи аґентами якоїнебудь іншої подібної організації чи компанії, та які сповняють всі обов'язки супроти УНСоюзу, зокрема виявили активну участь в організаційній та розвитковій праці УНСоюзу. Не можуть бути вибраними делеґатами чи їх заступниками особи, які колинебудь неоправдано або злосливо внесли або причинилися до внесення будь-якої судової скарги, акції або процесу проти УНСоюзу у власному імені або в імені будь-якого іншого члена.

Кожний правно існуючий Відділ УНСоюзу, що має 75 або більше членів, які платять в тому Відділі вкладки до Братського Фонду УНСоюзу, управнений до заступництва і голосування в усіх справах, які будуть порушувані на конвенції, а саме: Відділи, що мають від 75 до 149 членів включно, вибирають одного делеґата; Відділи, що мають від 150 до 299 членів включно, вибирають двох делеґатів; Відділи, що мають від 300 до 999 членів включно, вибирають трьох делеґатів; Відділи, що мають 1,000 і більше членів, вибирають чотирьох делеґатів. Кожний делеґат управнений до одного голосу. Жадний Відділ не може бути управнений до більше, як чотирьох голосів.

Відділ, який має менше як 75 членів, щоб здобути представництво на конвенції, може об'єднатися з іншим Відділом, який також має менше як 75 членів, і коли обидва так об'єднані Відділи матимуть 75 або більше членів, які платять у цих Відділах вкладки до Братського Фонду УНС, тоді вони будуть управнені до вибору одного делеґата. Якщо ці Відділи не умовляться добровільно інакше, тоді Відділ з більшим числом членів буде управнений вибрати делеґата, а Відділ з меншим числом членів — заступника.

Відділ, що не заплатив усіх вкладок і належностей до каси УНСоюзу, не буде управнений до вибору делеґата чи делеґатів.

Повновласті делеґатів і їх заступників мають бути прислані до Головної Канцелярії УНСоюзу впродовж 10 днів по виборі делеґатів, але не пізніше, як за 60 днів перед конвенцією.

Джерзі Сіті, Н. Дж., дня 2-го січня 1974 року.

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:

ЙОСИП ЛИСОГІР —	головний предсідник
ІВАН ТЕЛЮК —	заступник головного предсідника
Сенатор ПАВЛО ЮЗИК —	заступник головного предсідника на Канаду
МАРІЯ ДУШНИК —	заступниця головного предсідника
ВОЛОДИМИР СОХАН —	заступник головного предсідника і рекордовий секретар
ЯРОСЛАВ ПАДОХ —	головний секретар
УЛЯНА ДЯЧУК —	головний касир

Очікується 800 нових членів УНС за грудень 1973

Джерзі Сіті. З наближенням кінця 1973-го року, пошта кожного дня доставляє до Головної Канцелярії Українського Народного Союзу десятки листів з поданнями нових членів. До неділі, 30-го грудня, таких подань уже було 700 і очікується, що в останньому дні місяця і року до них долучиться що бодай сотня, що вчинить грудень 1973-го року одним з найбільш успішних місяців в організаційних зусиллях УНС. В останніх днях організаційно зокрема відзначився відомий союзовий діяч з народженого в Америці покоління, Василь Колодій, секретар 191-го Відділу УНС в Трой, Н.Й., надіславши до Головної Канцелярії чергових 24 подань нових членів, як різдвяний подарунок для УНС. Разом з надісланими тепер поданнями,, загальна кількість нових членів, що їх зорганізував в 1973-му році п. В. Колодій, виносить 92. З цим і його побажання Веселих Свят та Щасливого Нового Року для УНСоюзу мають своє найкраще потвердження.

Василь Колодій

Українські колядники в Білому Домі

Вашингтон. — Український Ансамбль Бандуристів з Вашингтону був однією з мистецьких груп, які 23-го грудня 1973-го року взяли участь у Різдвяній програмі в Білому Домі, яка була присвячена світовому мирові. Ця щорічна „Різдвяна Програма Миру" мала свій початок 1954-го року, коли група лідерів вашингтонської громади рішили кожного року організувати таку програму, як видимий вираз стремлінь Америки допомогти встановити „на землі мир, між людьми благовоління". Центром уваги цих щорічних святкувань є Різдвяна ялинка, яку кожного року жертвує інший стейт. У 1973-му році святкування почалися 14-го грудня та тривали до 1-го січня 1973-го року.

З етнічних груп, крім української, в програмі брали участь ще вірмени та еспанці. Український Ансамбль Бандуристів з Вашингтону, зодягнений в народні строї, відспівав колядки „Дивная новина", „Днесь поюще", „По всьому світу", „Бог ся курождає" та відому в Америці щедрівку „Щедрик". Їх ній спів і гру на бандурах вітали групи туристів, які відвідували Білий Дім. Ансамбль був зорганізований 6 років тому д-ром Ігорем Масником, який надалі є його керівником. Інж. Василь Лев є директором публічних зв'язків Ансамблю. Ансамбль цей всладився вже своїми виступами серед американців, включно із виступом під час інавгурації президента Р. Ніксона в 1973-му році.

СОЛЖЕНІЦИН ВИЯВЛЯЄ СТРАХІТТЯ СОВЄТСЬКОЇ ПОЛІЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Москва. — Совєтський письменник, лавреат Нобелівської нагороди, Александер Солженіцин, видав російською мовою у Парижі книжку „Архіпелаг ГУЛаг": вона появиться в англійському перекладі у видавництві Гарпер-Ров у Ню Йорку, а тим часом „Н. И. Таймс" вже приніс у трьох своїх числах довгі витяги з тієї книжки. Це літературний репортаж документарного характеру про поліційні переслідування, знущання, масові арешти, тортури й всю поліційну систему з рр. 1918-1956. Книжка Солженіцина охоплює кругло 260.000 слів і є найстрахітливішим актом обвинувачення на адресу цілої совєтської системи правління, опертої на насильстві та терорі, який дотепер будь-де появився. Свій твір Солженіцин опер частинно на власному досвіді, що його придбав у своєму 9-тирічному перебуванні у різних кацетах ребуванні у різних кацетах, від 1947-1956 року, та на свідченнях, зібраних від 227-ох інших колишніх совєтських в'язнів. Хоча книжка А. Солженіцина формально стосується минулих років, часів Леніна і Сталіна, проте він виразно й одверто натякає на існування подібних відносин й по нинішній день. Ося так, він перестерігає своїх земляків, що „коли воля не прийде до моєї батьківщини ще довгий час, то буде небезпечно читати ту мою книжку". „ГУЛаг" – це скорочена назва російського звучання „Державне управління таборів". Автор наводить масу кокретних прикладів безглуздого терору, масових арештувань без ніякої сутньої підстави та рафінованих тортур, якими большевицькі опричники ламали волю в'язнів і силували їх признаватися до невиконаних злочинів. Подає такі приклади, як ось — жінка прийшла на поліційну станицю, де запитала, що треба зробити з дитиною, яка залишилася в сусідньому з нею помешканні, де арештовано їх батьків. Їй казали підождати, вийшли, за хвилину вернулися, арештували її і слід за нею загинув. Або якась Таня Ходакевіч написала в листі: „Можете молитися, але тільки так, щоб один Бог вас почув" — за ті слова дістала 10 років в'язниці в кацеті. Солженіцин давно мав готовою свою книжку, але стримувався з її виданням. Рішився видати її після того, як його знайому Єлисавету Вероновську, якій він дав до переховання одну копію манускрипту, арештували і тортурами примусили виявити, де знаходиться той манускрипт. Звільнена — та жінка покінчила самогубством. Солженіцин розбиває леґенду, наче б це тільки Сталін завів таку систему поліційного терору, а Ленін був „гуманний": він доказує, що це власне Ленін був автором тієї системи. Солженіцин різко таврує Рузвельта і Черчілла за їх податливість на вимоги Сталіна, зокрема за видачу Совєтам цілої армії Власова. Совєтські урядові чинники поки що мовчать. Західня преса припускає, що совєтські власті переслідуватимуть Солженіцина за знехтування їхнього недавнього розпорядження, що видавати будь-які літературні твори за кордоном письменники з СССР можуть тільки за посередництвом центральної установи, створеної після того, як СССР приступив до міжнародної конвенції про авторські права.

ЗІБРАНО 16 ТИСЯЧ ПІДПИСІВ ПРОТИ ТОРТУРУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ

Париж (УІС „Смолоскип"). 10-11 грудня 1973 р. в Парижі відбувалася Міжнародна Конференція проти тортурування політичних в'язнів. До відкриття цієї Конференції і у 25-ліття проголошення Декларації Людських Прав заходами українців у різних країнах їхнього поселення зібрано понад 16 тисяч підписів під спеціяльною петицією Міжнародної Амнестії проти тортурування політичних в'язнів. Акцію серед українців заініціював „Смолоскип — Організація на Оборону Людських Прав в Україні" в узгідненні з Централею Міжнародної Амнестії в Лондоні. Нею кермував д-р Андрій Зварун, віцепрезидент „Смолоскипу" для зовнішних справ. Акцію збирання підписів українськими силами розпочато в липні 1973 р. і вона тривала до 25 листопада 1973 р. та була частиною всесвітньої кампанії за знесенням практик тортурування політичних в'язнів. Багато осіб, зокрема студентство та різні організації в усіх країнах українського поселення включилися в збирання підписів серед свого оточення, пояснюючи при цьому ціль кампанії та розповсюднюючи памфлети „Смолоскипу" про українських політичних в'язнів в СССР. З-поза ЗСА і Канади, де зібрано найбільше підписів, слід відмітити Австралію, Францію, Німеччину й Англію, де окремі особи й організації докладали багато зусиль, щоби український вклад в цю всесвітню кампанію відобразив українське почування та був моральною підтримкою для тисяч українських політичних в'язнів в психіятричних шпиталях. Передрукованими „Смолоскипом" петиціями в деяких випадках користувалися відділи Міжнародної Амнестії, як наприклад в Австрії, де під такою петицією поставили свій підпис канцлер Австрії д-р Крайський і майже всі члени австрійського кабінету.

(Закінчення на стор. 4-ій)

ПОМЕР ПРОФ. ІЛЛЯ ВИТАНОВИЧ, ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ, УЧАСНИК ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

В неділю 27-го грудня 1973 року над ранком, помер у своєму домі в Бертлі Гайтс. Ню Джерзі, на 75-му році життя видатний український учений, історик і кооператор Ілля Витанович, учасник українських визвольних змагань у рядах УГА. Ілля Витанович був у рр. 1937-40 директором Кооперативного Ліцею у Львові, від 1946 року професором УТГІ. Він був автором численних творів українською і польською мовами, але найважливішою була його монументальна „Історія українського кооперативного руху". Як історик — Ілля Витанович цікавився особливо проблемами методології історичних дослідів. Він був дійсним членом НТШ та активним в українському комбатантському русі. — Панахида відбудеться в середу 2 січня о год. 8-ій вечора у похоронному заведенні Литвина у Нюарку, похорон у четвер 3 січня з церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку на Український цвинтар у Бавнд Бруку.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $18.00, на пів року — $9.50, на 3 місяці — $5.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

З Новим Роком!

За традиційним звичаєм, з Новим Роком люди одні одним бажають всіх благ, додаючи звичайно, „щоб новий рік був кращий за старий". Це дійсно стосується до 1973 року, який був поганий для України і турботливий для різних країн і народів у широкому світі.

Але давнє поза нами, а нове впереді. І світ не стоїть на місці, а має перед собою багато завдань, що їх мусить виконати. Минулий рік залишив безліч проблем однаково для наших земляків в Україні, як для нас, вільних українців, і для всіх інших народів у світі. Ще не закінчена минула праця, є вже й нові справи, які вимагають розв'язки і полагоди. На початку 1974 року годі передбачити те що в ньому станеться, годі передбачити проблеми, які напевне виринуть, та з яких напевне багато буде несподіваних. Але є й минулорічна спадщина, яку треба реалізувати.

Перш усього треба зайнятися справою оборони прав людини. Коли найпершою місією вільної української громади є приносити полегшу долі наших земляків в Україні, то — не вирікаючись наших ідеалів і нашої засадничої непримиримої настанови проти окупанта України — можемо і мусимо робити це шляхом мобілізування світової опінії, в обороні людських прав українців в Україні.

Треба реалізувати добрий проєкт центрального Інформаційного бюра при Секретаріяті СКВУ, націленого в першу чергу на чужинний світ, щоб його інформувати про українську правду та спростовувати фальші про Україну і українців. Треба перевести перепис українців у вільному світі. Виринула ідея, щоб видати в англійському перекладі повну Історію України Михайла Грушевського. Треба продовжувати заходи, щоб зберегти нашу національну субстанцію у вільному світі і щоб зберегти ті керівні наші установи й організації, які мають за завдання дбати за актуальність ідеалу самостійної і соборної України, — та які гідно репрезентували б надалі українство перед широкою світовою опінією. Не можна спускати з очей ситуації в Україні. Треба надалі бути жертвенними і треба надалі ставитись до проблеми єдности не тільки гарними словами але й цілою своєю настановою, ділами.

Новий Рік висуває нові надії. З вірою у нашу добру справу і з надією на здійснення наших мрій треба вступати у Новий Рік, з побажанням словом і ділом причинитися до того, щоб він був ліпший як старий.

Головна подія року

Новий 1974-ий рік щойно починається, але не треба ворожбита чи пророка, щоб уже тепер заповісти, що в тому році буде головною подією в житті і розвитку нашої української громади в Америці. Ці бо головні події повторюються початково, до 1898-го року, кожного року опісля що кожних два і три роки, а від 1925-го року що кожних чотири роки від того історичного дня 22-го лютого 1894-го року, як „трупи встали і очі розкрили; і брат з братом обнялися та проговорили слово тихої любови" і у висліді „Україна воскресла в Америці" — як характеризувала „Свобода" створення Українського Народного Союзу та його першу конвенцію 80 років тому.

Цього нового 1974-го року відбудеться в травні в „місті братньої любови" Філядельфії вже 28-ма з черги така головна подія року — конвенція Українського Народного Союзу, яку проголошується формально в цьому першому в 1974-му році виданні офіціяльного органу УНСоюзу, „Свободі".

Очевидно, що від цієї головної події року відділяє нас ще п'ять місяців і за той час цілком певно ще багато буде сказано і написано про цю конвенцію. Але вже в першому дні її проголошення хотілося б звернути увагу на деякі основні справи. Усі 27 попередні конвенції УНСоюзу були преважливими етапами не тільки в розвитку його самого, але і всієї нашої громади в Америці і Канаді. Рішення і ухвали конвенцій УНСоюзу визначували наші цілі та шляхи, як до них змагати і їх здійснювати. Досвід цих попередніх конвенцій вчить і переконує, що їх рішення і ухвали були тим правильніші і важливіші, чим більша праця та організаційні успіхи їх попереджували.

Це повинні мати на увазі вже від першого дня проголошення конвенції ті, що бажають бути конвенційними делеґатами і активними учасниками тієї головної події року.

Панас Феденко

ДУМКИ ПІД НОВИЙ РІК

(1)

І. Нова світова великодержава

Париж. — Перед Першою світовою війною було на світі 5 великодержав: Великобританія, Франція, Німеччина, Австро-Угорщина і Росія. Америки за океаном, що в той час тільки, що „вбивалася в колодочки" (так кажуть про пташенят неопірених), за велику державу тоді не вважали. Не ставили високо і Японії. Але говорилося, що була теж „шоста великодержава" — преса. Бо преса в світі мала великий вплив на міжнародну і на внутрішню політику різних країн.

Чи сталося на користь людству, чи на шкоду, але дві світові війни (1914-1918 і 1939-1945) скоротили число великодержав. Розпалася Австро-Угорщина, „охляли" Великобританія і Франція, втративши колонії після Другої світової війни; Німеччина, після поразок у двох світових війнах, ледве врятувала незалежність в західних провінціях бувшої імперії Гогенцоллернів: це Німецька Федеративна Республіка. На світовій арені залишилися два великани з могутнім летунством, фльотою і страшним арсеналом атомової зброї: ЗСА і СССР. Китай, хоч людністю перевищує всі згадані бувші великодержави, перебуває ще в періоді індустріялізації і не може мірятися силою з „супер-потугами".

Раптом у жовтні-листопаді 1973 року показала свою силу нова світова великодержава. Вона не має атомової зброї і військові сили цієї великодержави не можуть собі дати ради навіть з ледве 3-мільйоновим Ізраїлем. Але ця „великодержава" — спілка арабських народів — має мирну зброю, котра може зруйнувати господарство найзаможніших держав світу.

Ім'я цієї зброї — нафта. Без походів, без крови, без воєнних вибухів ця зброя дуже ефективна, бо вона паралізує життьові сили індустріяльних країн, позбавляє їх енергії. Грецьке слово „енергія" значить сила.

Минулися часи, коли відмову будь-якої країни в Азії й Африці торгувати з европейськими „метрополіями" ліквідовано посилкою туди човнів, озброєних гарматами. Тепер таку „пацифікацію" дозволяє собі тільки уряд московської імперії, як це сталося з сателітами Кремля Угорщиною (1956 р.) та Чехо-Словаччиною (1968 р.).

Тому доводиться урядам індустріяльних країн миритися з фактами і шукати ласки у арабських провідників, що мають у своїх руках джерела нафти. Уже Японія прийняла до відома вимоги арабських нафтодавців, бо з арабських країн Японія дістає майже 40% імпортованої нафти. Під натиском арабських продуцентів нафти перебувають теж країни Західньої Европи.

Поки йдуть переговори західньо-европейських урядів з арабами, в індустріялізованих країнах ведеться прискорене плянування наукових дослідів, щоб знайти нові джерела енергії, незалежно від арабської нафти: шукають нафти під морським дном, роблять дестиляцію газоліни із вугілля і т. д. Може ця „науково-технічна революція" налякає арабських можновладців, що боятимуться втратити ринки для збуту своєї нафти в світі? А тим часом уряди арабських нафтоносних країн не заглядають в будучність, вони „ловлять момент", роблять натиск на індустріялізовані держави: мовляв, не дамо вам нафти, поки не примусите ізраїльців покинути арабські області, окуповані 1967 року.

Тактика власників нафтових джерел Арабії повела вже до розладу між урядами 9 держав Европейської Господарської Спілки, бо араби трактують ці країни неоднаково: Англію і Францію визнали за держави прихильні арабам, інші країни Европейської Спілки за невтральні, а Голляндію вважають за ворожу. За „ворога ч. 1" проголошено в арабських країнах уряд ЗСА. За приязну до арабів політику Англії та Франції до цих країн тече, хоч і менше, нафта із арабських джерел. Вивіз нафти до Голляндії припинено, а „невтральним" европейцям радять „щасливі араби" (Arabia felix, — так в старовину римляни називали цю країну) показати свою чемність": не допомагати ізраїльській ,державі, не торгувати з нею, а постачати зброю арабським країнам.

Настала зима і в країнах Західньої Европи шириться неспокій і непевність: що буде далі? Коли перед Другою світовою війною Гітлер домагався прилучення Ґданська до Німеччини і загрожував захопити це місто силою, то у Франції пущено клич в колах, які хотіли обминути війни уступками Гітлерові: „Умирати за Ґданськ" (Mourir pour Danzig")). Тепер комуністична пропаганда в західньо-европейських країнах, позбавлених арабської нафти, проголошує: „Маємо мерзнути за Голанську верховину?" (узгір'я Голан захопило ізраїльське військо у війні із Сирією 1967 року).

Арабські власники нафтових джерел, розділивши членів Европейської Господарської Спілки на „прихильних", „неприхильних" і „ворожих", посіяли недовір'я в цьому не зовсім згідному сімействі. Адже ж араби вимагають від урядів Англії і Франції, щоб не ділилися своєю нафтою з „ворожою" арабам Голляндією, бо інакше арабська нафта перестане текти в збірники Англії і Франції. Ця вимога посіяла роздор між членами Европейської Господарської Спілки, коли б інші держави — учасниці цієї організації прийняли арабський диктат, то голляндський уряд загрозив припинити постачання свого підземного газу країнам Господарської Спілки.

Наш земляк М. Гоголь ще в першій половині XIX віку помітив тісний зв'язок в міжнародній політиці. Він писав у „Записках божевільного": Відомо, що коли Англія нюхає табак, то Франція чхає" . . . Приклавши це до сучасних обставин, можна сказати: Коли араби перестануть наливати нафту в танкові кораблі европейських держав, то европейці мусять мерзнути.

При цій нагоді згадаємо, що Москва, хоч дуже хотіла використати нафтову кризу для своєї політики в Европі, не має для того повної можливости. Москва не може постачати нафти в країни-сателіти в такій кількості, як вони потребують, і радить їм користатися арабськими джерелами. Тому довелося урядам т. зв. народних демократій завести у себе систему приділу бензини та інших нафтових виробів.

Само собою, недостача енергії обмежує розвиток індустрії і руйнує пляни різних урядів, промисловців і купців, як індивідуальних (в країнах вільного ринку), так і колективних (в країнах централізованого удержавленого господарства). Всім загрожує зниження матеріяльного рівня, безробіття, застій в господарстві. Ще перед теперішньою нафтовою кризою спеціялісти-природознавці і технологи попереджали уряд своїх країн, що нафтові джерела в світі незабаром будуть вичерпані, і радили шукати інших засобів енергії. Тепер арабські нафтовці, незалежно від ситуації на Середньому Сході, вирішили зменшити добування „плинного золота" в своїх країнах. Бо знавці нафтодобування запевняють, що при теперішнім темпі використовування джерел в арабських країнах вистачить запасів нафти ледве на 20 років. І тоді „золоті" шейхи, президенти, королі й диктатори зосталися б в своїх пустинях без доходів.

Таким чином, для індустріялізованих країн ударила „година правди": не треба себе тішити надіями на нові нафтові ріки з арабських країн. Необхідно шукати джерел енергії на власному ґрунті. Це зрозуміли відповідальні чинники особливо в Америці й Канаді. Ці країни хочуть іти „з довгою рукою", скинувши капелюха, на поклін до арабських „нафтових баронів": уряди в Оттаві й Вашинґтоні приступили до розбудови власних джерел енергії, щоб не попасти в залежність від чужих країн.

У зв'язку з рішенням арабських урядів — припинити або скоротити постачання нафти в індустріялізовані країни ,в тих державах уже почався застій в промисловості, занепад торговлі і, як наслідок, поширилося безробіття. Робітники цих країн, що жили в добробуті і надіялися далі підвищити свій господарський рівень, раптом стають незабезпеченими матеріяльно „пролетарями": держава дає їм невелику пенсію безробітних. Безробітний пролетар стає „паразитом суспільства", як писав колись Карл Маркс про клясу „пролетарів" в давній Римській Республіці.

Своїм пролетарям давав уряд Риму олію і муку та влаштовував для них циркові змагання, і кляса пролетарів піддержувала тих політиків, що обіцяли пролетарям якнайбільше „хліба і циркових представлень" (panem et circenses). Спираючись на збіднілі маси, командири війська, звані імператорами, зліквідували республіканський устрій в Римській державі і найспритніший між ними — Юлій Цезар завів у Римі монархічний устрій. Слово „цар" пішло у нас від імени Цезара, як і німецький титул „кайзер", бо ім'я Caesar вимовляли римляни як „кайзер".

Слід пригадати, що Гітлер прийшов до влади в Німеччині 1933 року, спираючись на маси невдоволені руїною господарства: тоді було в Німеччині майже 6 мільйонів безробітних. Гітлер

(Закінчення на стор. 3-ій)

Леонід Полтава

АСТРОНОМІЧНИЙ „КУГУТИК"

Ще дуже далеко від нашої матері-Землі астрономічний „Кугутик" відчув, що люди хочуть спекти з нього печеню, і вирішив не датись! На Землі націлились на „Кугутика" тисячі телескопів, могутні радіоантени передають йому святкові привіти, радіотелескопи оглядають його пишне пір'я, радіольокатори приязно запрошують поближче — із космосу та просто в борщ! Але „Кугутик" виявився не в тім'я битий: „Святковий борщ? — дуже добре, але без мене!"

Що діється з невиданим астрономічним тілом, кометою, яку відкрив у березні 1973 року чех, д-р Коговтек, в обсерваторії в Зах. Німеччині? Комета — космічне тіло, складене переважно з криги й замерзлих газів, що летить з велетенською швидкістю по своїй дуже видовженій орбіті. Вже багато разів людство мало нагоду спостерігати велетенську комету Галлея (і щоразу знахарі віщували як не кінець світу, то бодай кінець людства). Вона пролітає повз Землю що 75 років, тягнучи за собою пишного хвоста, завжди в протилежний бік від Сонця, проміння й вилучення якого „відкидають" кометного хвоста назад. Останнім разом комету Галлея бачили нюйоркчани в 1910 році. Були тоді навіть самогубства, але на Таймс-Сквері грала оркестра й маси людей . . . танцювали, радіючи гарним видовищем на нічному небі. Хто бажає подивитися на комету Галлея, просимо почекати до 1985 року, не довше.

Але що діється з „Кугутиком", який був проголошений „кометою сторіччя"? Нововідкрита комета мала б усіх нас зачарувати красою: велетенська розпечена голова — ядро кожної комети, а за нею червоно-жовтий довжелезний хвіст, на кілька мільйонів миль! . . Майже через усе небо! Дивись і не надивишся! Головне ж те, що і страшно, і не страшно: всі вже знають, що комета пролетить в напрямку Сонця і зникне на чергові . . . 75.000 років! Отже, унікальна нагода подивитись безкоштовно на чудо природи і вибачливо усміхнутись на пророкування бразилійки, яка віщує „кінець світу", впарі з наближенням „Кугутика". Тим часом з тією кометою діється те, що майже нічого не діється. Летить вона й далі ближче до нас і вже в телескопи її бачуть: маленька, ледь помітна, іскорка. З Південної Америки повідомляли, що один час „Кугутик" нібито мав аж чотири хвости, але коли астрономи придивились уважніше, то побачили тільки один, та й той маленький. Словом, не „Когут", а тільки „Кугутик"

Справа в тому, що передбачити наближення та поведінку нових комет надзвичайно важко. В залежності від складу комети, вона може пролетіти взагалі непомітно, як комета Беннет у 1970 році, або й помітно, та лише для астрономів з модерними телескопами. Жадних бур на Землі комета не може викликати, її маса завжди мізерна супроти нашої планети. Можуть статися т. зв. магнетні бурі, але звичайним людям від них мороки мало, хіба що пілотам у літаках (несподівані коливання компасної стрілки, заглушення радіо тощо). Погляди науковців нині поділились: одні все ще твердять, що скоро після Нового Року ми будемо любуватися велетенським „Кугутиком" у небі, а інші вважають, що нічого подібного не станеться. Критиці підпали й обчислення астронома д-ра Коговтека, який твердив, що ця комета вже пролітала поблизу Землі 75.000 років тому. Д-р Коговтек мав заявити, що він більше не буде цікавитися кометами, від яких тільки й чекай, що підведуть . .

Хто належить до цікавих людей, або, як автор, до астрономів-аматорів, може спробувати подивитися на Схід перед 6-ою годиною ранку: низько над обрієм, на жаль, поблизу Сонця, дехто зможе запримітити малесеньку, слабеньку зірочку — космічного „Кугутика". Якщо хтось має дуже сильний зір! У телескопи чи бінокль дивитись не рекомендують і це без жарту: маленький неуважний поворот бінокля до Сонця зможе назавжди пошкодити людині зір.

ГОЛОС ЧИТАЧІВ

НІМА ЧИ СПІВАНА КОЛЯДА?

Пані Леся і пані Тася нарікають у „Свободі", що тепер занедбується гарний, прадавній звичай ходити в Різдвяному часі по домах „з колядою", себто заходити в хати і співом прославляти день народження Христа, а при цьому складати побажання господареві дому і його сім'ї. Це правда, не один народний звичай тепер затрачується, бо він „старокрайовий" і „немодний".

Складаються на це різні причини. Колись, вдома, приходили колядувати діти, за це давали їм горіхи, яблука чи солодощі, і цим вони були вдоволені. Тепер діти не вдоволяються такими дарунками, їм миліші гроші, бо за них куплять собі це, що їм миліше. Приходили старші колядники, щоб не лиш звеселити дім колядою і побажаннями, але й зібрати гроші на „Рідну Школу", „Просвіту" чи інші благородні цілі. Їх, бувало, також гостили, але на столі видніла картка товариства „Відродження" з написом: „Святкуймо без алькоголю"! І ніхто з колядників, чи господарів не думав про пиятику. А тепер, „у нас", ще колядники не скінчили „віншувати", а вже господар дому бере пляшину і чарку в руки і запрошує випити „на здоров'я". Колядники відмовляються, бо перед ними ще далека дорога, але господар „ображується": що? відмовляєте мені, та ж сьогодні свято, треба погостити гостей, а одна чарочка не пошкодить, вона добра й для голосу. І така „процедура" повторяється в кожному домі, підносить „настрій" колядників, а в п'ятому чи шостому домі вони вже „знеможені" чарочками, залишають ходження з колядою, не виконавши своєї „норми".

І кому користь з такої коляди? Не прославили народженого Дитяти Божого, не зібрали грошей на визначену ціль, хіба лиш „звеселили пана-господаря". То може краще, хай ті колядники ходять одинцем по домах, може зберуть більше грошей на визначену ціль і не буде соблазни з релігійно-народного обряду. Інша справа коли з колядою ходять (чи їздять) члени молодечих організацій з добрим провідником, який припильнує, щоб чарочка не кружляла поміж колядниками.

Є ще інша причина, що утруднює ходження з колядою. На Батьківщині по селах, а то й по містах наші люди жили більше скупчено, тому й відвідувати їх не було проблемою, а тут братство розбрилося по окраїнах міст, від одної української хати до наступної милі дороги, і скільки часу треба, щоб гурт колядників міг їх усіх відвідати, тимпаче тепер, коли треба ощаджувати пальне.

А може краще відзначувати коляду спільно, у великій „родині"? Там, де є наші школи, хори, чи хоч співочі гуртки, приготовити й опрацювати Різдвяну програму, розповісти про наші давні звичаї, пов'язані з колядою, заспівати декілька коляд і колядок і так прославити народженого Христа, познайомити нашу молодь з нашими обрядами і звичаями, а при тому зібрати дещо гроша на наші різні фонди, яких тепер багато. На цьому втратять дещо продуценти алькогольних напитків, але цим не турбуймося.

Христос народився — Славімо Його!

О. З.

ПРО „ВЕСІЛЬНІ ЗВИЧАЇ"

Старші читачі „Свободи", такі як я, щиро вдячні авторові „Весільних звичаїв села Ценева" П. І. Мартинюкові за його працю — зібрання чудових звичаїв наших сіл, звичаїв, які є частиною нашої традиції і культури і які вже, на жаль, не існують під совєтською окупацією. Якщоб хтось про них не написав і „Свобода" не видрукувала, вони б пішли зовсім у забуття. Багато з нас витинає з газети ці „Звичаї" і зберігає.

Боффало.

Анна Руда

П. Дражевська

УВАН У ЗСА У 100-РІЧЧЯ НТШ

1

Сторіччя Наукового Товариства ім. Шевченка відзначено у Ню Йорку 27 жовтня 1973 року урочистою науковою конференцією Української Вільної Академії Наук у ЗСА, урядженою з участю Українського Історичного Товариства, Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету та при співучасти Історично-Філософічної Секції Наукового Т-ва ім. Шевченка.

Сім доповідачів насвітлили загальний шлях найстаршого українського наукового осередку, заснованого спільними зусиллями українців київської і галицької України, і зупинились на окремих етапах та аспектах його діяльности. НТШ відіграло велику ролю в новітній історії України, а тепер, живцем поховане совєтським урядом в Україні, далі діє поза її межами.

Президент УВАН у ЗСА проф. Ол. Оглоблин, у вступному слові на тему „НТШ в історії України", підкреслив, що Літературне Товариство ім. Шевченка у Львові було засноване 1873 року в наслідок співпраці лівобережного українського українського дворянства громадських діячів з Наддніпрянщини і галицьких діячів. Доповідач зауважив, що роля лівобережно-українського дворянства в історії українського національно-політичного руху ще недостаньо оцінена, а вона була велика і зокрема увічнена в утворенні НТШ. Єлисавета Милорадович, уроджена Скоропадська, була не тільки меценаткою, що матеріяльно підтримувала заснування НТШ, а фактично стояла на чолі Полтавської Громади. Недаремно сучасники прозивали її „гетьманшею". Довіреними особами від наддніпрянців були Олександер Кониський і Дмитро Пільчиков, полтавчанин, колишній кирило-методієвець. Член Київської Громади, Михайло Драгоманов, був автором першого статуту, що був складений так, щоб забезпечити активну участь у праці Товариства українців з усіх земель України. Але треба було числитися також з місцевими умовами у Львові. Третьою силою були галицькі громадські діячі. Від самого початку, в основу НТШ були покладені ідеї самостійности України та її культури, і українського визволення.

Проф. Оглоблин сказав, що сторічна історія НТШ це довгий і нерідко болючий шлях, позначений боротьбою всеукраїнських і льокалістичних тенденцій. В перші роки переважали льокалістичні тенденції, що мало не привело до кризи Товариства в 1892 році. Тоді Михайло Грушевський врятував НТШ і скріпив його всеукраїнський характер. Промовець назвав „золотим віком НТШ" той період, коли його очолював Грушевський (1897-1913 рр.). У цей час НТШ дійсно було „некоронованою Академією Наук України". 1913 року стала нова криза, коли частина галицьких членів НТШ виступила проти проф. Грушевського, що спричинилось до його резиґнації. Наступний період діяльности Товариства характеризується перевагою льокалізму, але ширшого, ніж у перші роки існування НТШ. Зокрема НТШ відігравало не абияку ролю в 1930-их роках, коли за умов совєтського погрому науки в Україні, воно знову стало центром українознавства. Недаремно НТШ було зразу ж ліквідовано по тому, як совєтські війська окупували Львів. Для НТШ нема місця в совєтській імперії, як не було йому місця в царській Росії. НТШ відновлено на чужині 1947 року, але діяльність його за останнє десятиліття знову позначається боротьбою між тенденціями льокалізму і універсалізму, з явною перевагою першого.

В кінці свого виступу, проф. Оглоблин ствердив, що значення НТШ в історії України величезне. Своїми працями і зв'язками воно вивело українців у широкий світ. НТШ завжди обстоювало постулят самостійної і соборної України. Розроблено було багато ділянок у царині українознавчих наук (історія, літературознавство, мовознавство, фольклор, українська наукова термінологія, тощо). Найбільшим досягненням НТШ у діяспорі проф. Оглоблин вважає видання „Енциклопедії Українознавства" українською і англійською мовами, ініціятором і головним редактором якої є проф. Володимир Кубійович.

Свою доповідь на конференції „Відновлення НТШ на чужині" проф. Кубійович почав словами про те, що як на совєтській Україні будуть згадувати про НТШ в історичному аспекті, то говоритимуть, що воно перестало діяти 1939 року. Насправді ж діяльність НТШ відновлено 30 березня 1947 року.

Доповідач сказав, що його особисті зв'язки з НТШ почалися з 1928 року, а 1931 року він став дійсним членом НТШ, і його головна праця „Атляс України" вийшла під фірмою НТШ. Професор Кубійович мав нагоду спостерігати діяльність НТШ між двома світовими війнами. За умов Польщі, працювати було значно тяжче, ніж у ліберальній Австрії. Совєтська влада ліквідувала НТШ остаточно у 1940 році.

Перебуваючи по війні у Західній Німеччині, проф. Кубійович цікавився справою організації українських учених. Першою почала діяти весени 1945 року Українська Вільна Академія Наук. Проте, дійсні члени НТШ були за відновлення його, бо Товариство, найстарший український науковий осередок, було широко відоме у західньому світі; на еміґрації було багато його дійсних членів. Найстарший з них, проф. З. Кузеля, очолив ініціятивну групу, що 30 березня 1947 року скликала загальні збори НТШ. „З перспективи 26 років, — склав доповідач, — я бачу той день з деяким зворушенням, а може і з гордістю". З'їхалися члени НТШ не в своєму будинку у Львові, а в чужому місті. Але настрій був піднесений. Обрали нову управу на чолі з проф. Раковським, головою Товариства до 1940 року. Генеральним секретарем став проф. В. Кубійович. Членство поважно доповнили вчені із Східніх земель.

Діяльність НТШ була спрямована на вивчення тих проблем, що їх не можна студіювати на Україні. Архиєпископ Іван Бучко фінансово допоміг із виданням „Енциклопедії Українознавства". 1947 року засновано філію НТШ, а потім Американський Відділ НТШ на чолі з проф. Миколою Чубатим. Потім засновано відділ в Канаді та Австралії. Товариство відновило свої серійні видання „Записки" і „Просідінґс".

Доповідач сказав, що теперішня діяльність НТШ не є темою його доповіді і висловив надію, що НТШ ще діятиме так, як колись діяло в „світлий період Михайла Грушевського".

Проф. Любомир Винар говорив про добу Грушевського в історії НТШ. Він зауважив, що досліди над діяльністю Грушевського за його львівського періоду ще не достатні, і сказав, що у сьогоднішній доповіді обмежиться кількома спостереженнями над організаційним хистом Грушевського та його науковими концепціями.

ДУМКИ ПІД НОВИЙ РІК

(Закінчення зі стор. 2-ої)

обіцяв завести добробут, коли буде мати владу.

Не хочу малювати чорними фарбами наслідків безробіття в індустріяльних країнах, але історія показує нам приклади руїни демократичного ладу через руїну господарства і масове безробіття, яке вміли демагоги використати для створення диктаторського режиму: Ленін у Росії 1917 р., Муссоліні в Італії 1922 р., Гітлер у Німеччині 1933 р.

Відомо, які надії віддавна покладають комуністичні провідники в різних країнах на господарські кризи в капіталістичних державах. Вони діють за правилом — „чим гірше, тим ліпше". Тобто, коли настає господарська руїна і зубожіння мас, то цим твориться ґрунт для революційного руху і для організації режиму „диктатури пролетаріяту". Господарську кризу в індустріяльних країнах світу, що настала наслідком недостачі довозу нафти з арабських країн, уважають комуністичні теоретики за доказ „кризи капіталістичної системи". Одночасно вони „не добачають", що недостача арабської нафти гальмує також і господарство в країнах комуністичних. Тому комуністичні ватажки сидять „на двох стільцях": вони хотіли б якнайбільшого поглиблення господарської кризи в капіталістичних країнах, щоб революціонізувати маси зпролетаризованого робітництва; але з другого боку, вони бачать, що та криза б'є теж по господарських інтересах комуністичних урядів. Адміністрація Ніксона була охоча фінансувати добування нафти в Сибірі і обіцяла дати певні вигоди для советської торгівлі з Америкою. Але криза господарства в індустріяльних країнах Західньої Европи, залежних від чужої нафти, насторожила американських „капітанів індустрії" та Уряд у Вашинґтоні: залежність від советської нафти була б страшніша ніж залежність від нафти арабської, бо Москва могла б використати „нафтову зброю" гостріше і сильніше ніж недорозвинені араби. Тому можна сподіватися, що Москва зробить натиск на заприязнені з нею уряди арабських держав, щоб постачати нафту в країни Західньої Европи, бо дальша криза була б невигідна і для уряду Російської імперії.

(Закінчення буде).

ЗІБРАНО 16 ТИСЯЧ ПІДПИСІВ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Вклад українців у світову кампанію проти тортурування політичних в'язнів з признанням відмітила Централя Міжнародної Амнестії та керівник цілої акції Ерік Абрагам.

В програму всесвітньої протитортурної кампанії Міжнародної Амнестії входили зібрання одного мільйона підписів під петицією, акція на форумі Об'єднаних Націй та Міжнародна Конференція 10-11 грудня 1973 року вПарижі. Міжнародна Конференція проти тортурування політичних в'язнів, яка мала відбутися в приміщеннях ЮНЕСКО в Парижі, після настирливих домагань і погроз збоку СССР була перенесено в останній хвилині до Плів'є-де-Серр. На Конференції виступало багато всесвітньо -відомих особистостей, серед яких вирізнялися Рене Касен, лавреат нагороди Нобеля та коавтор Універсальної Декляраціі Людських Прав, і президент Міжнародної Амнестії Сін Мек Брайд, який закликав світову громадськість „піднести свій голос в імені тих, які цього зробити не можуть і використати свої вольності в обороні тих, які їх не мають". Учасники Конференції розглядали чотири основні аспекти проблеми тортурування:

1) Ідентифікація осіб й інституцій відповідальних за тортурування;

2) Соціяльна, політична й економічна основа тортурування;

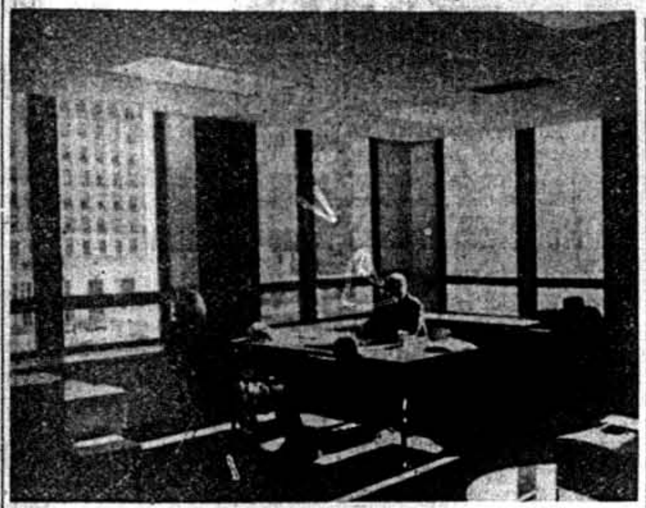
3) Легальні, міжнародні, реґіональні і національні фактори, які доводять до вживання тортурів;

4) Фізичні й психологічні наслідки у жертв тортурів та зживання медицини перед, під час і після тортурування.

На Конференцію приготовлено багату на факти документацію про тортурування політичних в'язнів в різних країнах світу, а в тому й про фізичне і психологічне тортурування українських — в СССР. Для цього використано справу запроторення Леоніда Плюща до психіятричного шпиталю в Дніпропетровську та матеріяли українських правників, довгорічних в'язнів Володимирсько тюрми Івана О. Кандиби, Левка Лук'яненка та інших.

Після успішної паризької конференції та засудження вживання тортурів, Міжнародна Амнестія переносить свою боротьбу проти нелюдяности на форум Об'єднаних Націй, де буде домагатися, щоби всі країни світу законом заборонили вживання тортурів супроти політичних в'язнів.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС В НОВИХ ПРИМІЩЕННЯХ

У цій наріжній кімнаті на третьому поверсі власного 15-поверхового хмаросягу Українського Народного Союзу при 30 Монтґомері вулиці, з вікон якого видно по другому, нюйоркському боці Гудсону дві будівлі-великани Світового Торговельного Осередку, працює тепер головний предсідник УНС Йосип Лисогір, якого і видно на фотознімці в розмові з архітектом Юліяном Ястремським. По тому самому боці находяться подібні бюра інших екзекутивних урядовців, затруднених в Головній Канцелярії: головної касирки мґр Уляни Дячук, заступника головного предсідника і рекордового секретаря Володимира Сохана та головного секретаря д-ра Ярослава Падоха

Приймально-секретарська частина нових приміщень Головної Канцелярії УНС

Касовий відділ в нових приміщеннях УНС

Конференція про Близький Схід буде продовжуватись після виборів в Ізраїлі

Женева. — Міжнародну конференцію у Женеві про замирення між Ізраїлем і його арабськими сусідами перервано з уваги на Різдвяні свята та Новий Рік, але вона відновить свої наради з початком січня, після парляментарних виборів в Ізраїлі 31-го грудня 1973 року. Після двох пленарних сесій — відбулися двократні кількагодинні наради ізраїльських і єгипетських військовиків про відтягнення військ, як передумову для нарад політичного характеру. За вістками однаково з Єгипту, як Ізраїлю — обидві сторони, єгипетські й ізраїльські керівні кола, дивляться оптимістично на дальший хід нарад, особливо щодо відтягнення військ, бо — коментує преса — очевидячки обом сторонам залежить на тому, щоб осягнути порозуміння Спонзорами тієї конференції є ЗСА і СССР. Сподіваються, що після відновлення Женевської конференції — також Ливан і Сирія приступлять до неї. Покищо з арабської сторони беруть участь у конференції Єгипет і Йорданія. На перших пленарних сесіях проводив генеральний секретар ОН Курт Вальдгайм, — на нарадах військового характеру — фінський генерал, командант війська Об'єднаних Націй.

З УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛЯТЕЛІСТИКИ

Український Філятелістичний Клюб у Боффало, знаний з того, що видав вже кілька багатокольорових „Пропам'ятних коверт" у виконанні Ф. Іскала, може тепер похвалитися чудовим значком - бльоком „Жировицької Богородиці" — ікони, яка знаходиться в українській церкві свв. Сергія і Вакха в Римі. Значок виданий у честь і поклоні нашим Ісповідникам, а дохід з розпродажу призначено всецілo на „Патріярший Фонд". Бездоганне і модерне технічне виконання цього значка знаходить загальне признання і є знаменитою пропаґандою для української філятелістики.

О. Б.

Сповіщаю скорбну вістку, що в неділю, дня 30-го грудня 1973 року упокоївся в Бозі мій Коханий ЧОЛОВІК

бл. п.

Д-Р ІЛЛЯ ВИТАНОВИЧ

нар. 9-го серпня 1899 р. в Бурштині, Україна,

ніжний Батько наших дітей Рути і Тараса, Юрія і Звенислави, відданий Дідусь наших внуків: Христі, Таїси і Данила Галібей, Ігоря і Ксені Пономаренко.

В глибокому горю:

ДАРІЯ — дружина
ЯРОСЛАВ ГРИНЕВИЧ — шваґер
і Родина в Україні, Канаді і Австралії

Замість квітів проситься пожертви на цілі Пласту й Українських Церков.

ПАРАСТАС в середу, 2-го січня 1974 року о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Литвина і Литвина, 801 Springfield Avenue, Irvington, N.J.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ — в четвер, 3-го січня 1974 року о год. 9:30 ранку з церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., на Український Цвинтар в С. Баунд Бруку, Н. Дж.

59 Park Avenue, Berkeley Heights, N.J. 07922

Подаємо до відома Рідних, близьких Друзів і Знайомих, що

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

св. п.

АННИ АНДРІЇВНИ БАКУМ

нашої Незабутньої ДРУЖИНИ, МАМИ і БАБУНІ

в п'ятницю, 4-го січня 1974 року

в 11:30 ранку, в УПЦеркві СВ. АНДРІЯ на цвинтарі в С. БАВНД БРУКУ, Н. Дж.

буде відправлена коротка

СЛУЖБА БОЖА і ПАНАХИДА ЗА СПОКІЙ ЇЇ ДУШІ

Просимо ласкаво наших Друзів помолитися в цей день разом з нами за спокій Її Душі.

РОДИНА

У глибокому смутку повідомляємо Друзів та Знайомих, що дня 22-го грудня 1973 року в Чикаґо, Ілл., на 47-му році життя, несподівано відійшла у Вічність ДРУЖИНА, ДОЧКА, СЕСТРА та МАТИ

бл. п.

МАРІЯ СОРОКА-ГОЛОВЧЕНКО

уроджена в Київщині, Україна, учасник першого Вишкільного Курсу для провідників та організаторів СУМ-у в Міттенвальді, член Осередку СУМ-у Вайсенбурґ та активний співпрацівник Осередку СУМА в Чикаґо та Палатайн.

ПАРАСТАС та **ПАНАХИДА** відправилися в суботу, 22-го грудня та в неділю, 23-го грудня 1973 року у похоронному заведенні „Музика і Син" в Чикаґо, Ілл.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в понеділок, дня 24-го грудня 1973 року в Українській Католицькій Церкві Святих Володимира й Ольги.

Тіло Покійної перевезено на Вічний Спочинок на кладовище „Елмвуд" в Чикаґо, Ілл.

Горем прибиті:

муж — МИХАЙЛО
дочка — ОЛЯ з чоловіком ОЛЕСЕМ СТРІЛЬЧУК
батьки — СТЕПАН та МОТРЯ ГОЛОВЧЕНКИ
сестра — АННА з чоловіком МИХАЙЛОМ КАРПЛЮК

Д-Р Роман Кравчук очолив нову Управу Метрополітального Відділу УЛТПА Ню Йорку

8-го грудня м. р. в приміщенні готелю „Рамада Інн", в Монтвейл, Ню Джерзі, відбулися Загальні Збори Метрополітального Відділу Ню Йорк Українського Лікарського Товариства Північної Америки.

Після спільної вечері голова Відділу д-р М. Мігоцький, привітавши всіх членів, відкрив Загальні Збори, намітив програму, прийняту одноголосно, та запропонував президію в складі: голова — д-р Б. Шебунчак, заступник голови — д-р Р. Кравчук і секретар — д-р Б. Бабій, Номінаційну комісію в такому складі: голова — д-р О. Волянський і члени д-р О. Баран, д-р Р. Алиськевич. Склад комісій одноголосно прийнято.

Голова президії д-р Б. Шебунчак, перебравши дальше ведення Зборів, просив, щоб дискусії були речеві і короткі. Після вислухання вичерпних звітів голови, секретаря і скарбника, завелася дискусія, характерною рисою якої було признання доброї праці голови і всіх членів Управи Відділу Ню Йорк. У вільних внесках і запитах було подано багато нових ідей та напрямних, головним чином, зверталося увагу на притягнення до Відділів молодих професійних сил, даючи їм місце в проводі, як також розширення Медичної Студентської Громади при Метрополітальному Відділові.

Контрольна комісія на чолі з д-ром Б. Филипчаком уважно переглянувши всю діяльність Відділу, запропонувала Загальним Зборам уділити абсолюторію з додатком, щоб уступаючій управі висловити признання за взірцеву працю під час цілої каденції. Загальні Збори прийняли цю пропозицію одноголосно. Ціла дискусія в якій кожний брав активну участь, була речевою і жвавою та кульмінувала при виборі нової управи, котру прийнято акламацією.

В склад нової Управи Відділу Метрополії Ню Йорк ввійшли: голова - д-р Роман Кравчук, голова-елект д-р Тарас Шегедин, секретар д-р Юліян Гутник, касир — д-р Богдан Худьо, член Управи д-р Юрій Малецький, імпрезовий референт - д-р Роман Кисілевський.

Ревізійна комісія: голова д-р Маркіян Мігоцький, члени д-р Микола Бояр і д-р Богдан Бабій.

Новообраний голова Відділу Метрополії Ню Йорку УЛТПА подякував присутнім за довір'я і пообіцяв повести працю Відділу якнайкраще.

Закриваючи Загальні Збори, д-р Р. Кравчук подякував присутнім за участь та живу дискусію і побажав всім веселих Різдвяних Свят і щасливого Нового Року.

Одночасно з Загальними Зборами Відділу Метрополії Ню Йорк відбувалися Загальні Збори Секції Дружин Лікарів. Голова Секції п-і О. Герлецька, подавши програму, перевела вибір Президії Зборів, до котрої ввійшли пані: В. Кушнір—голова, та І. Сушків — секретар. З поодиноких рефератів виплило, що за послідню каденцію Секція пожвавила свою роботу. Крім традиційних влаштовувань Ялинок, приготовлювань буфетів при різних імпрезах, переведенням Дебюту на лікарських балях та постійній опіці і допомозі вдовам і сиротам по лікарях, Секція переслала поважну фінансову допомогу українським політичним в'язням, українським сиротам в Бразилії та Аргентині та українській радіо-програмі в Аргентині. З культурних імпрез окрема вдалося влаштування концерту торонтського квартету „Верховина" під мистецькою управою п-і О. Глібович. Цей концерт заініціювала і заранжувала п-і В. Кушнір при активній допомозі членів Секції.

Після звітів зав'язалася жива дискусія, під час якої намічено багато нових ідей і плянів для майбутньої роботи нової Управи Секції.

Контрольна комісія запропонувала уділення абсолюторії уступаючій Управі, котре було прийнято одноголосно.

Управу Секції Дружин Лікарів очолила пані О. Терлецька, заступниця голови - Н. Сочинська, секретар - О. Кузьмак, скарбник - Я. Крижановська, члени Управи, п-і: В. Кушнір, І. Сушків, Л. Эришкевич, Т. Тершаковець, І. Мартинець, О. Мороз і Р. Чолган. Контрольна комісія, п-ні: О. Гной, Я. Алиськевич і В. Тершаковець. До Комітету Деб'юту ввійшли пані: О. Герлецька, Н. Сочинська і В. Кушнір.

Д. Юник.
Д-р Юлян Гутник

Москва скликала „братні партії" на нараду

Москва. — В другій половині грудня у Москві наради джувались „братні" комуністичні партії СССР і сателітних країн. В нараді брали участь не тільки секретарі партій, але також багато працівників тих партій, в першу чергу відповідальних за ідеологічні, зовнішньо-політичні і господарські відділи. На порядку денному були, як про це повідомляє підсовєтська преса, справи ідеологічної роботи, обговорення міжнародного становища й ідеологічного співробітництва між „братніми партіями". У нараді беруть участь представники Болгарії, Мадярщини, Східної Німеччини, Куби, Монголії, Румунії, Чехо-Словаччини і, самозрозуміло, СССР. КПСС на цю нараду виделегувала таких відомих осіб, як Суслов, Демічев, Пономарьов, Катушев й інші.

Нова українська музична комедія

Відомий український композитор Василь Шуть (див. про нього в „Малій українській музичній енциклопедії" О. Залеського, Мюнхен, 1971 р.) оформив музично історичну комедію Василя Чапленка „Одруження пиворіза", що була надрукована в журналі „Нові дні"', ч. 249-250 за 1971 р. Як відомо, В. Чапленко створив цю свою „меншу комедію" на підставі своєї великої історичної комедії „Купідонові стріли", взявши з цієї останньої тільки сюжетну лінію пиворіза Кирика Бандуристого та дочки багатого козака Гуленка, Палажки, які одружуються всупереч волі Гуленка та його жінки. Композитор Василь Шуть використав для своєї музики всі наявні в Чапленковій п'єсі віршовані тексти, додавши дещо й від себе (у сцені весілля) Він дав у своїй музиці всі можливі в жанрі оперети форми — арії (сольові співи), дуети, тріо, хорові співи, як також хореографічні (танцювальні) виступи. Можна сподіватися, що нова легка для виконання річ увійде до репертуару наших еміґраційних театрів, оновить його, бо хоч „Наталка Полтавка" є „безсмертна", але й нею не можна ввесь час „годувати' нашу п'ублі-ку. Навіть славетний „Запорожець за Дунаєм" не може бути без краю повторюваний.

Концерт тенора Миколи Семчишина

Лос Анджелес, Кал. — 9-го грудня ц. р. у Лос Анджелесі ми прослухали вокальний концерт у виконанні соліста тенора Миколи Семчишина при акомпаньяменті проф. Лесі Вахнянин Куриленко.

Приємність наша була подвійна тому, що пан Микола є нашим місцевим членом громади. Він виріс між нами. Ми слухали його співу, коли він ще був студентом, на різних наших національних святах. Ми раділи, як він одружився і ми разом з ним ждали на той час, коли прийде на світ манюсенький Семчишин, як майбутній член громади. І вкінці ми прослухали Миколи Семчишина, перший самостійний вокальний концерт, вже, як співака, який покінчив свої студії і ставить перші кроки.

Співак зробив нам приємну несподіванку. Голос його чисто звучав інколи ніжно. Романтичною закраскою своїх мелодій розказував про кращий світ, як наші будні. Леся при фортепіяні була, як звичайно, знаменитим партнером співака.

Обидвоє мистці, проф. Леся Вахнянин і тенор Микола Семчишин створювали приємне враження на сцені своєю зовнішністю і виконанням цілої програми концерту.

Зачуваємо, що наш співак задумує зробити декілька концертів по різних містах Каліфорнії, в чому бажаємо йому успіхів.

Оля Муць

Оперою „Катерина" вшановано 25-ліття Івана Гоша на українській сцені

Опера „Катерина" М. Аркаса, лібретто якої обосноване на славній поемі Т. Шевченка „Катерина", виставлено у Філядельфії двома ансамблями: Оперним Театром з Ню Йорку і хором „Кобзар" з Філядельфії, під диригентурою д-ра А. Рудницького, при співучасті наших відомих солістів: М. Копольської, Г. Шерей, Л. Рейнаровича, О. Головацького та Ювілята Івана Гоша.

Музикологи, актори та рецензенти писали багато в пресі про цю блискучу оперу, та нехай буде й мені вільно поділитись особистими враженнями, тим більше, бо роля Андрія запала багатьом у душу, а мені залишилась в пам'яті назавжди.

Співак Іван Гош відтворив не тільки знаменитий образ — вірному - своєму коханні, українського парубка, але й зворушив глядачів своєю грою.

Його металічний тенор з прегарними вільними горішніми нотами звучав надзвичайно чисто у високих партіях, зате дуже лірично і ніжно у партіях душевних переживань. Гра Івана Гоша була на тім самім поземі, і були моменти, що глядачам здавалось, що це відбувалось не на сцені, а в нашій бездольній батьківщині, де московські зайди знущають с я над нашим народом.

Іван Гош виростав в Україні, народжений в Дніпропетровську, в бурхливих роках Першої світової війни. Його ніжна, вразлива душа глибоко відчувала кривди заподіяні Москвою, тому в цю креацію він вклав стільки пережитого. В ролі Андрія не було шаржу, ані патосу, а все випливало з наболілої душі, тому креація випала дуже переконливо, в гармонії з вразливою на чуже горе, сантиментально-ніжною вдачею Ювілята.

Співак Іван Гош створив неперевершений тип Андрія в „Катерині" — на рівні наших великих акторів Блавацького в „Гамлеті", чи Бенцаля в „Мазепі", креації, які бачиться не часто на світових сценах.

Ірена Ванчицька

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ІВАН ЦЮХ, член УНСоюзу Відд. 397 С-ва ім. св. Ольги у Філядельфії, Па., помер 19 жовтня 1973 р. на 49 р. ж. Нар. в с. Дорозові, Україна і став членом УНС 1957 р. Полишив у смутку дружину, 3 доньки і зятя.
Вічна Йому Пам'ять!
Управа

СТЕФАНІЯ ЗАДЕРЕЦЬКА — членка УНС Відд. 334 ім. Ів. Франка в Клівленді, Огайо, померла 11 грудня 1973 р. на 70 р. ж. Стала членкою УНС 1924 р. Полишила в смутку сина Михайла, дочку Марію, 3 внуків, 3 сестри і 2 братів. Похорон відбувся 14 грудня ц. р. на цвинтарі св. ап. Петра і Павла в Пармі, Огайо.
Вічна Їй Пам'ять!
Секретар